

स गृहे पितृवद्वात्रा धर्मराजेन पूजितः । भीमेन च ततोऽपश्यत्ससारं प्रीतिमान्पितुः ।
 प्रीतः प्रीतेन सुहृदा रेमे स सहितस्तदा । अर्जुनेन यमाभ्याञ्च गुरुवत्पर्युपासितः ।
 तं विश्रान्तं शूमे देशे क्षणिं कल्यमच्युतं । धर्मराजः समागम्याज्ञापयत्सं प्रयोजनं ।
 ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ प्रार्थितो राजसूयो मे नचासौ केवलेष्वया । प्राप्यते येन तत्ते हि विदितं कृष्ण सर्वशः ।
 यस्मिन्सर्वं सम्भवति यश्च सर्वत्र पूज्यते । यश्च सर्वेश्वरो राजा राजसूयं स विन्दति ।
 तं राजसूयं सुहृदः कार्यमाहुः समेत्य ते । तत्र मे निश्चिततमं तव कृष्ण गिरा भवेत् ।
 केचिद्धि सौहृदादेव न दोषं परिचक्षते । स्वार्थहेतोस्तथैवान्ये प्रियमेव वदन्त्युत ।
 प्रियमेव परीक्षन्ते केचिदात्मनि यद्धितं । एवमप्रायाश्च दृश्यन्ते जनवादाः प्रयोजने ।
 त्वन्तु हेतुनतीत्यैतान् कामक्रोधौ व्युदस्य च । परमं यत्तु चमं लोके यथावदकुमर्हसि ।
 इति श्रीमहाभारते सभापर्वणि राजसूयारम्भपर्वणि द्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥

५९०

॥ श्रीकृष्ण उवाच ॥ सर्वैर्गुणैर्महाराज राजसूयं त्वमर्हसि । जानतस्त्वेव ते सर्वं किञ्चिद्वक्ष्यामि भारत ।
 जामदग्न्येन रामेण चक्षं यदवशेषितं । तस्मादवरजं लोके यदिदं चक्षुषं जितं ।
 ह्यतोऽयं कुलसङ्कल्पः क्षत्रियैर्वसुधाधिप । निदेशभाग्मिस्तत्तेहि विदितं भरतर्षभ ।
 ऐलख्येष्वाकुवंशस्य प्रकृतिं परिचक्षते । राजानः श्रेण्विद्धाश्च तथाऽन्ये क्षत्रिया भुवि ।
 ऐलवंश्याश्च ये राजंस्तथैवेष्वाकवो नृपाः । तानि चैकशतं विद्धि कुलानि भरतर्षभ ।
 यथातेस्त्वेव भोजानां विस्तरो गुणतो महान् । भजते ऽद्य महाराज विस्तरं स चतुर्दिशं ।

५९०

तेषां तथैव तां लक्ष्मीं सर्वचक्षुमुपासते । इदानीमेव वै राजन् जरासन्धो महीमतिः । अभिभूय श्रियं तेषां कुलानामभिषेचितः ।

स्थितो मूर्ध्नि नरेन्द्राणामोजसाक्रम्य सर्वशः । सोऽर्वानि मध्यमां भुक्त्वा मिथो भेदममन्यत ।
 प्रभुर्यस्तु परो राजा यस्मिन्नेकवशे जगत् । स साम्राज्यं महाराज प्राप्तो भवति योगतः ।
 तं स राजा जरासन्धं संश्रित्य किल सर्वशः । राजन्सेनापतिर्जातः शिशुपालः प्रतापवान् ।
 तमेव च महाराज शिष्यवत्समुपस्थितः । बक्रः करुषाधिपतिर्मायायोधो महाबलः ।
 अपरौ च महावीर्यौ महात्मानौ समाश्रितौ । जरासन्धं महावीर्यं तौ हंसडिम्भकावुभौ ।
 दन्तवक्रः करुषश्च करभो मेघवाहनः । मूर्ध्ना दिव्यमणिं विभ्रतयमद्भुतमणिं विदुः ।
 मुरुञ्च नरकश्चैव शास्त्रि यो यवनाधिपः । अपर्यन्तबलो राजा प्रतोच्या वरुणो यथा ।
 भगदत्तो महाराज वृद्धस्तव पितुः सखा । स वाचा प्रणतस्तस्य कर्मणा च विशेषतः ।
 स्नेहवद्भ्य मनसा पितृवद्भक्तिमांस्त्वयि । प्रतोच्या दक्षिणञ्चान्तं पृथिव्याः प्रति यो नृपः ।
 मातुलो भवतः शूरः पुरुजित्कुन्तिवर्धनः । स ते सन्नतिमानेकः स्नेहतः शत्रुसूदनः ।
 जरासन्धं गतस्त्वेव पुरा यो न मया हतः । पुरुषोत्तम विज्ञातो योऽसौ चेदिषु दुर्मतिः ।
 आत्मानं प्रति जानाति लोकोऽस्मिन्पुरुषोत्तम । आदत्ते सततं मोहाद्यः स चिह्नञ्च मामकं ।
 वज्रपुण्ड्रकिरातेषु राजा बलसमन्वितः । पौण्ड्रको वासुदेवेति योऽसौ लोकोऽभिविश्रुतः ।

५९५

५९०